

Startnotitie Energievisie

Versie 23 oktober 2023

1. Inleiding

1.1 Aanleiding opstellen Energievisie

Het energiesysteem is essentieel voor ons welzijn en een fundament onder de welvaart in onze samenleving. Hoe we wonen, werken, reizen en produceren, wordt deels door het energiesysteem bepaald. Onze huidige manier van samenleven en onze welvaart is in belangrijke mate bepaald door het fossiele energiesysteem dat we in de vorige eeuw hebben gebouwd. Om klimaatverandering beperkt te houden, dient het gehele energiesysteem in de periode voor 2050 klimaatneutraal te zijn. Hoe eerder dit gebeurt, hoe minder de provincie bijdraagt aan klimaatverandering. De energietransitie moet daarbij worden vormgegeven op een wijze die de betaalbaarheid, de betrouwbaarheid en de bestendigheid van ons energiesysteem maximaal borgt.

In de omgevingsvisie heeft de provincie Utrecht zichzelf als doel gesteld om zo spoedig mogelijk en uiterlijk in 2050 CO₂-neutraal te zijn. Dat is vertaald in een tussendoel dat in 2030 minimaal 55% van het elektriciteitsgebruik in de provincie Utrecht hernieuwbaar opgewekt wordt. In het coalitieakkoord staat tevens als doel opgenomen dat er in 2040 een klimaatneutrale energievoorziening is. Het concept Nationaal Plan Energiesysteem spreekt over een CO₂ vrij elektriciteitssysteem in 2035.

De verbouwing van het energiesysteem in de provincie Utrecht zal daarvoor in hoog tempo moeten plaatsvinden. Dit gaan we allemaal merken omdat dit een impact heeft op de economie en de (fysieke) leefomgeving. Ook in de toekomst willen we comfortabel kunnen leven. Daarvoor is het van belang dat economische activiteit mogelijk is en dat iedereen in deze transitie mee kan doen. Dit vraagt om ingewikkelde afwegingen waarbij we vanuit publieke belangen kijken naar de verschillende delen van ons energiesysteem. Het energiesysteem omvat de energievraag van alle sectoren, het aanbod van alle energiebronnen en het bij elkaar brengen van vraag en aanbod in de ruimte (infrastructuur), tijd (balanceren en opslag) en vorm (conversie). Binnen het energiesysteem hangen deze onderdelen sterk samen. Dit zorgt voor uitdagingen en onzekerheden, maar ook voor kansen voor het ontstaan van nieuwe samenwerkingsverbanden, slimme koppelingen tussen opgaven, activiteiten, producten, verdienmodellen en werkgelegenheid. De grote samenhang van beslissingen en investeringen die in de nabije toekomst genomen moeten worden door zowel publieke als private spelers, vraagt om een strategie en een consistente beleidsagenda van de provincie. Waarbij ruimte moet zijn voor de grote afhankelijkheid die de provincie heeft van andere overheden, zoals Europa, Rijk, netbeheerders en gemeenten. Deze Energievisie moet daar een basis voor leggen door een toekomstbeeld te schetsen van het energiesysteem en de ontwikkelingen van het energiesysteem tot 2050.

Het is belangrijk het Energiesysteem in het geheel te bekijken. De keuze voor bronnen bepaald wat er voor investeringen nodig zijn voor opslag en de verschillende netwerken. Daarbij is het belangrijk om goed in kaart te brengen wat voor conversiemogelijkheden er zijn. Bij deze keuzes wil de Energievisie een belangrijke bijdrage leveren. Het energiesysteem hangt uiteindelijk van de keuzes van zeer veel partijen: consumenten, ondernemers, netwerkbedrijven, overheden, energiebedrijven, energie coöperaties en nog veel meer andere partijen.

De Energievisie dient bruikbaar te zijn voor de P-MIEK 2.0, het programma energietransitie 2025-2029 en de gewijzigde omgevingsvisie. Daarnaast kan de Energievisie ook door andere actoren, zoals gemeenten en netwerkbedrijven, gebruikt worden als bron voor het opstellen van hun beleid.

Het opstellen van de P-MIEK 2.0 is een van de directe aanleidingen voor het opstellen van de Energievisie. De landelijke handreiking integraal programmeren van het energiesysteem benadrukt

het belang van het opstellen van een Energievisie voor het opstellen van een P-MIEK. In de handreiking integraal programmeren is de Energievisie samen met het afwegingskader de basis voor het maken van besluiten in de P-MIEK. Er is tevens een landelijke handreiking Bouwstenen voor een energievisie uitgebracht.

1.2 Opdracht

Er wordt een Energievisie opgesteld die voldoet aan de volgende doelstellingen:

- i. De leidende principes weergeven waaraan keuzes, zover voor de provincie mogelijk, moeten voldoen voor het ontwikkelen van het provinciale energiesysteem. Denk hierbij aan het uitgangspunt dat de energieproductie voor de provincie in 2040 klimaatneutraal is of dat laagste maatschappelijke kosten uitgangspunt is voor het maken van investeringsbeslissingen. Dit is bedoeld om de vaak aanwezige aannames over de energietransitie expliciet te maken. Hier zullen inwoners input voor leveren.
- ii. Een helder beeld geven van welke opwek mogelijkheden er zijn en welke rol deze zullen spelen bij het opwekken van de energie voor de provincie Utrecht. Hierbij is ook aandacht voor energiedragers. Waarbij er gepoogd wordt een scherp beeld te geven voor de periode tot 2030. Voor de periode tot 2050 wordt een indicatie gegeven, waarbij de stand van zaken in 2040 zoveel mogelijk inzichtelijk wordt gemaakt.
- iii. Een helder beeld geven van de energievraag die voortkomt uit de verschillende energiegebruikende sectoren in de provincie Utrecht. Waarbij er gepoogd wordt een scherp beeld te geven voor de periode tot 2030 en een indicatie wordt gegeven voor de periode 2040 en 2050.
- iv. Een helder beeld geven over de gewenste dan wel vereiste kaders waarbinnen de transitiepaden van energiesystemen en energiedragers kunnen verlopen.
- v. Een helder beeld geven over de gewenste dan wel vereiste flexibiliteit om vraag en aanbod van energie over de tijd heen (balanceren en opslag) en vorm (conversie) structureel onderdeel te laten zijn van de inrichting en benutting van energiesystemen. En mogelijkheden voor integratie van bronnen en energievragers vanuit verschillende toepassingen (zoals warmte, koeling, elektriciteit, mobiliteit, industrie).
- vi. Aangeven in welke mate er tussen regio's verschillen aan te duiden zijn die beleidsmatige consequenties kunnen hebben. Dit in de vorm van een paragraaf per RES-regio.
- vii. Structurerende keuzes maken op basis van de voorgaande onderdelen inclusief uitspraken die in de omgevingsvisie een plek kunnen krijgen. Deze keuzes kunnen ook de vorm krijgen van uitgangspunten voor een afwegingskader dat een plek zal krijgen in de P-MIEK 2.0. Het verder uitwerken van de keuzes naar nieuw beleid voor de energietransitie zal plaatsvinden in het nieuwe programma energietransitie.

2. Duiden Energievisie

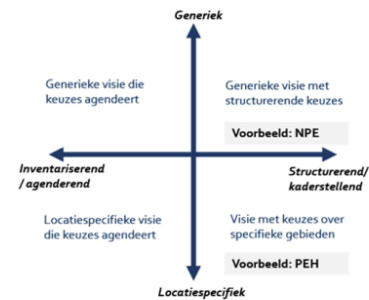
2.1 Scope van de Energievisie

De Energievisie richt zich op de gehele provincie Utrecht. Daarbij zal er wel aandacht zijn voor lokale verschillen, maar de kern is voor de hele provincie gelijk. De Energievisie zal om de vier jaar worden geactualiseerd.

De Energievisie is onderdeel van een nationale systematiek. In een iteratief proces stellen overheden en netbeheerders, in afstemming met andere partijen, een toekomstbeeld op van de ontwikkeling van het energiesysteem in een bepaald gebied. Daarbij wordt energievraag, energieaanbod en energie-infrastructuur in samenhang gezien.

In onderstaande beeld is te zien welke keuzes voor Energievisies mogelijk zijn. De Energievisie van de provincie Utrecht zal generiek van aard zijn waarbij de wens is om structurend/kaderstellend van aard te zijn maar voor een deel van de vraagstukken zal het eerder agenderend zijn.

Welke keuzes maak je in een energievisie?

De Energievisie heeft niet de ambitie om ruimtelijk beleid voor te stellen. De doorvertaling van de Energievisie naar ruimtelijke beleid zal in de omgevingsvisie en P-MIEK 2.0 plaatsvinden. In de P-MIEK 2.0 zal nader worden ingegaan op specifieke energie-infrastructurele projecten die noodzakelijk zijn of worden. Wel kunnen er in de Energievisie lokale of regionale verschillen geduid worden en worden de ruimtelijke ontwikkelingen die een impact hebben op het energiesysteem benoemd.

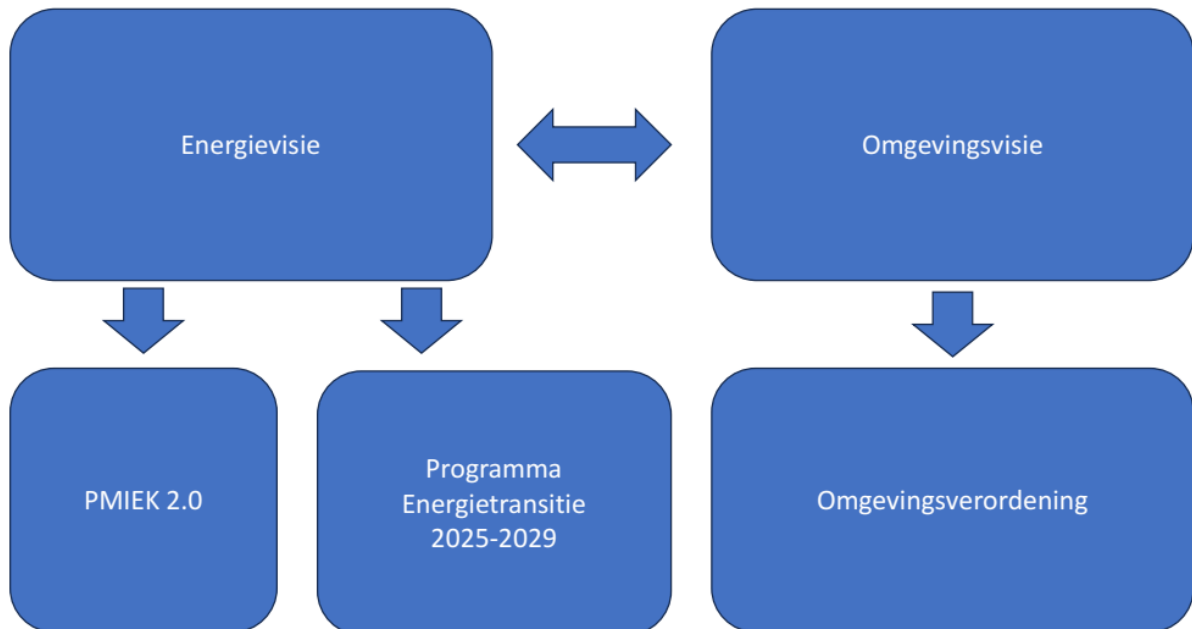
De Energievisie streeft ernaar om een duidelijk beeld te schetsen van wat de verwachtingen zijn tot de periode 2030. Voor het beeld van 2040 en 2050 zal schetsmatig een beeld worden opgesteld omdat er veel onduidelijk is voor die periode. Het bestaande energiesysteem in de provincie wordt als uitgangspunt genomen voor het hier en nu, waarbij de veranderbaarheid ervan groter wordt naarmate de horizon verder in de toekomst ligt.

De Energievisie gaat grotendeels uit van bestaande informatie. Wel wordt bekeken of een updates van onderzoeken nodig zijn. Dit zal volgen uit gesprekken met experts. De buurprovincies zullen ook Energievisies opstellen. Daar waar nuttig zal de provinciale Energievisie worden afgestemd met de Energievisie van de andere provincies.

De belangrijke vragen waar we samen met onze partners in de Energievisie aan willen werken zijn bijvoorbeeld de vraag hoe de opwek van zon en wind zich zal ontwikkelen. Hoe we de opgave voor isolatie willen vormgeven, hoe we naast de warmtevraag ook de koeltevraag willen invullen. De vraag speelt voor een belangrijk deel op wijkniveau. Verder spelen er vragen wat voor technieken de beste kans biedt voor de opslag van energie en het in balans houden van vraag en aanbod over tijd en plaats. De betaalbaarheid en organisatievraagstukken van de energietransitie zijn ook belangrijke vraagstukken. Wat is de rolverdeling tussen overheid en markt, wat is de rol van energiegemeenschappen en andere organisatievormen, hoe kunnen we als provincie sturen. Hoe is de samenhang en mogelijke integratie tussen verschillende energievormen zoals elektriciteit, warmte en energie voor mobiliteit of bedrijfsprocessen. Dit zijn allemaal vragen die in de energievisie een plek moeten krijgen.

2.2 Samenhang andere documenten

De komende tijd worden meerdere documenten opgesteld die een sterk verband hebben met de Energievisie. In deze paragraaf en met onderstaande afbeelding wordt dit verder geduid. Dit betreft de provinciale documenten waar de Energievisie input voor is.

2.2.1 P-MIEK 2.0

Het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (P-MIEK) is een programmering van het Utrechtse energiesysteem van de toekomst. In juni 2023 is de P-MIEK 1.0 vastgesteld door College van GS. Momenteel wordt gewerkt aan de startnotitie P-MIEK 2.0, die Q4 2023 door GS zal worden vastgesteld.

De P-MIEK 1.0 is, vanwege provinciale statenverkiezingen en korte doorlooptijden, een beleidsneutraal document; de aangedragen projecten stonden al in de investeringsplannen van de netbeheerders en er is geen onderliggende prioritering aangebracht. In de P-MIEK 2.0 zal er wel geprioriteerd worden tussen projecten en daarmee indirect ook tussen achterliggende sectorale ontwikkelingen. Om dat te kunnen doen is een Energievisie, waarin een beeld wordt geschetst van de (gewenste) toekomst van het Utrechtse energiesysteem, een belangrijke voorwaarde. De Energievisie is input voor de P-MIEK 2.0. Omdat de Energievisie en de P-MIEK 2.0 parallel zullen worden opgesteld en veel van de betrokken partijen bij de P-MIEK 2.0 ook belang hebben bij de Energievisie, zal er samen worden opgetrokken bij het opstellen van de Energievisie en de P-MIEK 2.0. Het Kernteam P-MIEK 2.0 zal ook als klankbord worden gebruikt voor de Energievisie. Het kernteam bestaat uit afgevaardigden van de netbeheerders, de gemeenten (via de regio's) en provincied medewerkers.

2.2.2 Programma Energietransitie 2025-2029

Het huidige programma Energietransitie van de provincie Utrecht loopt tot 2025. Daarom zal in 2024 een nieuw programma worden opgesteld. De Energievisie zal een basis bieden voor dit nieuwe programma. Daarbij zal de provincie maar voor een deel uitvoering kunnen geven aan de structurele keuzes die uit de Energievisie voortkomen. In het nieuwe programma energietransitie kunnen ook zaken voortkomen die geen onderdeel vormen van de Energievisie.

2.2.3 Wijzigen Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie provincie Utrecht wordt de komende periode gewijzigd. Het wijzigingsproces wordt opgepakt in 2024 en 2025. Vaststellen van de wijziging is voorzien voor eind 2025. De Energievisie (en mogelijk ook de P-MIEK 2.0) vormt input voor de wijziging van de Omgevingsvisie, en dan vooral voor de paragraaf die zich richt op Duurzame Energie. Samen met de Omgevingsvisie wordt ook de Omgevingsverordening provincie Utrecht gewijzigd. Deze verordening bevat de regels van de provincie, gericht op bescherming en ontwikkeling van de fysieke leefomgeving van de provincie, passend bij het beleid uit Omgevingsvisie en bijbehorende programma's. Ter voorbereiding van het wijzigen van visie en verordening maakt de provincie, op verzoek van het Rijk, een ruimtelijk voorstel waarin Rijks- en provinciale opgaven en ambities bij elkaar komen. Dit ruimtelijk voorstel wordt eind 2023 vastgesteld, waarna hierover in 2024 een ruimtelijk arrangement Rijk – Provincie wordt afgesloten met afspraken over beleid en uitvoering.

2.3 Begrenzing scope Energievisie

- i. De Energievisie zal maar beperkt uitspraken doen voor een afwegingskader voor het bepalen van welke investeringen in het energienet prioriteit hebben. Als onderdeel van de P-MIEK 2.0 wordt er een afwegingskader opgesteld om netwerkbeheerders te helpen investeringsbeslissingen te nemen.
- ii. De Energievisie richt zich enkel op energie in alle vormen (elektriciteit, warmte en andere energiedragers zoals waterstof). Andere zaken die een impact hebben op het klimaat of duurzaamheid zijn maar beperkt onderdeel van deze visie.
- iii. De Energievisie doet geen ruimtelijke beleidsvoorstellen, bijvoorbeeld over de noodzaak van verdeelstations of hoogspanningsleidingen. Dat zal in andere stukken gebeuren.

3. Proces opstellen Energievisie

In dit hoofdstuk wordt de governance toegelicht, de samenstelling van het team, het tijdsplan en de risico's die op dit moment te identificeren zijn. Zover mogelijk worden er ook beheersmaatregelen genoemd voor de risico's.

3.1 Governance & afstemming

Om tot een gedragen Energievisie te komen, is het belangrijk om duidelijke afspraken te hebben over hoe de partners van de provincie kunnen bijdragen.

3.1.1 Afstemmingspartners

De Energievisie is een product van de provincie Utrecht, maar het is ook bedoeld voor andere overheden, de netwerkbeheerders en andere partijen. Aldus zullen deze worden betrokken.

De gemeenten zullen primair via de energietafels van de drie regio's (RES-tafels) van de provincie worden betrokken. Met gemeenten van een grote omvang of waar specifieke belangen spelen, zoals de gemeente Utrecht en Amersfoort, zal ook een separaat ambtelijk overleg worden georganiseerd. Deze startnotitie zal ook geagendeerd worden bij de regionale energietafels en daarbij zullen gemeenten worden uitgenodigd om reeds op basis van de startnotitie eigen aandachtspunten mee te geven.

De netwerkbeheerders hebben een belangrijke rol bij het tot stand komen van de Energievisie. Ze zullen betrokken worden via het kernteam P-MIEK 2.0 en de Energy Board en separaat bevroegd worden. Daarom zal deze startnotitie ook worden besproken in de Energy Board en zal de Energy Board regelmatige updates krijgen en de verschillende versies van de Energievisie op een vroeg moment bespreken.

De Energievisie zal een visiedocument zijn dat een beperkte mate van concreetheid zal kennen. Daarom zal er maar beperkt worden ingezet op het betrekken van maatschappelijke actoren. Wel zal er gebruik worden gemaakt van bestaande overlegorganen zoals de Regionale Energie Alliantie (waarin o.a. HDSR, Rijkswaterstaat, de RES-regio's, grote gemeenten, ROM Utrecht Region, Hogeschool Utrecht, Utrecht Sustainability instituut en NMU zijn vertegenwoordigd) en overleggen met VNO-NCW, LTO, Energie voor Utrecht, EBU en de ROM.

In kader van de Energievisie zal aan inwoners van de provincie Utrecht gevraagd worden om mee te denken over de leidende principes van de Energievisie. Er wordt nog nagedacht met experts wat de beste wijze is om hier invulling aan te geven. We denken in eerste instantie aan een vorm van internetparticipatie waar een breed scala aan inwoners kunnen meedenken welke leidende principes belangrijk zijn voor de energievisie.

Provinciale Staten zullen door middel van een statenbrief over deze startnotie worden geïnformeerd. Daarnaast zal tijdens het proces ook een werksessie worden georganiseerd waarbij PS inhoudelijke inbreng kunnen leveren. PS zal de Energievisie in september 2024 aan de hand van een Statenvoorstel bespreken en de Energievisie al dan niet vaststellen.

Een 90% versie van de Energievisie zal op een bijeenkomst met de gemeenteraden, Statenleden en bestuurders worden gedeeld en besproken. Commentaar tijdens die sessie en die schriftelijk nog wordt opgestuurd zal worden verwerkt in de versie die door GS zal worden verspreid voor een officiële consultatie die in mei zal plaatsvinden (zie 3.1.2).

3.1.2 Verdere participatie

Als onderdeel van het opstellingsproces zal een concept Energievisie worden verspreid. Daarbij zullen alle samenwerkingspartners ook worden uitgenodigd om een schriftelijke reactie te geven op de Energievisie. Deze reacties zullen worden gebruikt om de Energievisie waar nodig te verbeteren, aan te scherpen of te verhelderen. Hiervoor is in de tijdsplanning een periode van vier weken gereserveerd.

3.1.3 Besluitvorming

De Energievisie zal worden vastgesteld door PS. Hiervoor is de vergadering van september 2024 beoogd. Dit betekent dat GS de Energievisie uiterlijk in juli 2024 moeten vaststellen. Met het vaststellen van de Energievisie wordt ook de Nota van Beantwoording op de inbreng voor de consultatie vastgesteld. Voordat de concept Energievisie voor consultatie wordt vrijgegeven, zal deze ook door GS in conceptvorm worden vastgesteld op 8 mei. In 3.1.1 staat beschreven welke partijen worden benaderd met de consultatie.

3.1.4 Escalatiemodel

Er zijn een aantal mogelijke gesprekspartners waarmee het nuttig is vooraf duidelijk te schetsen hoe het escalatiemodel loopt indien een discussie in die mate scherp wordt dat escalatie aan de orde is. Het uitgangspunt is om alle input goed te verwerken binnen de Energievisie. Het kan gebeuren dat ofwel tussen gesprekspartners of tussen de gesprekspartners en de schrijver van de Energievisie er een verschil van mening is over de inhoud, ofwel om technisch inhoudelijke redenen ofwel omdat het streven is de Energievisie intern coherent te maken.

Bij een intern meningsverschil binnen de provinciale ambtelijke organisatie zal in eerste instantie de ambtelijke lijn worden gevolgd. Indien dit niet leidt tot een oplossing, indien de belangen zwaar zijn en indien er meerdere gedeputeerden bij betrokken zijn, dan kan gezamenlijk bestuurlijk overleg worden georganiseerd.

Bij een verschil van inzicht met een van de Energy Board partners zal in eerste instantie ambtelijk tussen beide organisaties worden gezocht naar overeenstemming. Dit kan ofwel door gesprekken op een hoger niveau of door het in het kernteam P-MIEK 2.0 te bespreken. Indien er vraagstukken zijn die een bestuurlijke uitspraak vragen, dan zal afhankelijk van het geschil ofwel het onderwerp worden voorgelegd aan de Energy Board of er zal een gesprek tussen de gedeputeerde en de andere partij worden georganiseerd. In beide gevallen zal de voorbereiding gezamenlijk worden opgepakt.

Bij verdeeldheid met andere partijen zal in eerste instantie op een hoger niveau ambtelijk worden gesproken. Met gemeenten kan een overleg binnen de regio-structuur ook voor de hand liggen. Uiteindelijk kan geëscaleerd worden naar een bestuurlijk gesprek indien dit voor beide partijen gerechtvaardigd is.

Voor alle onenigheid geldt dat de verantwoordelijkheid voor het opstellen van de Energievisie bij de provincie Utrecht ligt. Daarmee is het uiteindelijk aan Gedeputeerde Staten, bij dit onderwerp vertegenwoordigd door de gedeputeerde energie, om te besluiten wat er in de Energievisie staat. Over de Energievisie wordt, nadat GS deze, inclusief nota van beantwoording, heeft vastgesteld, door Provinciale Staten besloten. Indien een partij geen comfort voelt bij de inhoud van de Energievisie, zullen er afspraken worden gemaakt hoe Provinciale Staten worden gewezen op de inhoud van het meningsverschil, de betrokken belangen en de gemaakte afwegingen. Het is uiteindelijk aan Provinciale Staten om de Energievisie in al dan niet geamendeerde versie vast te stellen.

3.2 Opstellingsproces

De opdracht voor het opstellen van de Energievisie is afkomstig van de portefeuillehouder Energietransitie waarbij het ambtelijk opdrachtgeverschap ligt bij de programmamanager Energietransitie.

De opdrachtnemer is verantwoordelijk voor het opstellen van de Energievisie, het begeleiden van mogelijke onderzoeken en het bewaken van het tijdspad. De strategie Energietransitie is beoogd opdrachtnemer.

Vanuit verschillende expertises binnen energietransitie zullen experts worden gevraagd om mee te denken met de inhoud van de Energievisie. Dit betreft zowel experts binnen de organisatie (team energietransitie en andere organisatieonderdelen) als experts buiten de organisatie.

Bij het schrijven van de Energievisie zal het kernteam P-MIEK 2.0 betrokken worden omdat hier veel externe kennis aanwezig is in de vorm van netbeheerders en gemeentelijke experts. Ze zullen zowel als groep als individueel input leveren voor de Energievisie.

3.3 Op te zetten kennis- en werkateliers

In de loop van het schrijfproces zullen er kennis- en werkateliers worden opgezet voor interne en externe collega's. De inhoud hiervan zal in de eerste weken van het schrijfproces worden bepaald. Ook zal er per regio een werkatelier worden opgezet. Bij het opzetten van kennis- en werkateliers zal maximaal worden samengewerkt met de opdrachtnemer voor de P-MIEK 2.0.

3.4 Tijdspad

Bespreken startnotitie in M&M	22 november 2023
Bespreken Startnotitie Energietafels en Energy Board	Tot november 2023
Werkateliers	November 2023 tot februari 2024
Werk- en infosessies PS	Februari en augustus 2024
Bespreken 90% versie Energievisie PS en partners	Begin april 2024
Consultatieperiode Energievisie	13 mei tot 11 juni 2024

Vaststellen Energievisie in GS	9 juli 2024
Bespreken Energievisie in de Staten	25 september 2024

3.5 Risico's en beheersmaatregelen

Risico	Toelichting	Beheersmaatregel
Uitgangspunten leiden tot meningsverschil.	De leidende principes van de Energievisie zijn brede uitspraken die hun directe impact hebben op de rest van de inhoud. Daarmee kunnen ze direct leiden tot hoogoplopende discussie.	De leidende principes zullen in met inwoners worden opgesteld. Uiteindelijk is het ook een teken van scherpte dat ze tot discussie leiden.
Periode tot 2050 is te lastig te duiden.	De technische ontwikkelingen binnen de energietransitie gaan snel. Dit maakt het doen van voorspellingen over een periode tot 2050 lastig.	De Energievisie is onderdeel van een iteratief proces. Op dit moment is primair het kiezen van een logische koers belangrijk. Als er vanwege technologische ontwikkelingen een andere koers moet worden gekozen, dan kan dat in een volgende Energievisie over 4 jaar worden meegenomen. Dit impliceert een risico van desinvesteringen. Waar nodig werken we met scenario's of reikwijdte.
De inhoud is weinig verrassend.	Omdat er grotendeels wordt uitgegaan van bestaande informatie kan het gevolg zijn dat de inhoud niet verrassend is.	Dit levert een bevestiging op van eerder opgebouwde beelden.
Een of meer partijen neemt afstand van de inhoud van de Energievisie.	Het kan zijn dat een of meerdere partijen afstand nemen van de Energievisie.	Deze startnotitie bevat een paragraaf met een escalatiemodel. De kern is echter dat het conflict helder geduid wordt zodat PS een afweging kunnen maken.
De Energievisie loopt uit de tijd.	Het kan zijn dat het opstellen van de Energievisie meer tijd vraagt.	De inhoud van de Energievisie is van belang voor de P-MIEK 2.0 en het herijken van de omgevingsvisie. Met beide processen zal worden afgestemd zodat de inhoud zoals deze wordt ontwikkeld voor de Energievisie een plek krijgt.
De Energievisie maakt geen keuzes	De Energievisie is te algemeen en geeft onvoldoende richtinggevende keuzes.	Tijdens het proces van het opstellen van de Energievisie moeten we hierop letten.

4. Eerste indicatie van de inhoud

Hieronder treft u een eerste indicatie aan van de inhoud..

Een belangrijke basis zal worden gevormd door de leidende principes die voor de Energievisie gehanteerd worden. De verwachting is niet dat deze sterk afwijken van de landelijke uitgangspunten

die in het Nationaal Plan Energiesystemen worden gehanteerd. De leidende principes dienen als basis voor het maken van keuzes bij het vormgeven van een energiesysteem. De leidende principes worden in samenspraak met inwoners opgesteld. Daarnaast zal het nationale, Europese en Internationale beleid geschetst. Ook dit beleid vormt een belangrijke basis voor de Energievisie. Daarbij is vanuit de landelijke documenten vooral het Nationaal Plan Energiesystemen en het Programma Energiehoofdstructuur van groot belang. Deze documenten vormen een belangrijke basis voor de Energievisie.

De Energievisie heeft ook als doel om de potentie en ambities van de energiebronnen en -dragers binnen de provincie Utrecht te duiden, aan te geven welke onzekerheden en onduidelijkheden er zijn voor de verdere ontwikkeling en welke dilemma's en kansen er kunnen opkomen bij de transitie naar een duurzaam energiesysteem. Daarbij zal er ook aandacht zijn voor hoe energiebronnen elkaar kunnen versterken of juist in de weg zitten. Daarbij worden ook kernenergie, biomassa en fossiele energie besproken. Belangrijkste vraagstuk daarbij is de warmte- en koudevoorziening. In de Energievisie zullen de potenties van verschillende warmtebronnen worden besproken. Daarnaast komen de verschillende vormen van opslag terug, inclusief de mogelijkheid van transformatie van de verschillende energiedragers.

Verder komt de vraag naar energie naar voren. Hierin zullen vragen moeten worden beantwoord over wat de verwachte energievraag is binnen de sectoren op basis van keuzes voor energiebronnen, welke problematiek wordt opgeroepen door het maken van bepaalde keuzes en hoe het proces tot het maken van keuzes tot stand moet komen. Dit betreft bijvoorbeeld de keuzes die gemaakt moeten worden voor de warmte- en koude-opwek binnen de gebouwde omgeving. Deze keuze hangt af van de verschillende factoren die de aard van een wijk bepalen en zal dus uiteindelijk op wijkniveau moeten worden genomen.

Op basis van deze informatie worden de conclusies getrokken. Welke lessen trekken we uit de confrontatie tussen vraag en aanbod van energie? Hoe zal de totstandkoming van het energiesysteem van de toekomst verder worden vormgegeven, waar liggen verantwoordelijkheden en wat zijn conclusies met een impact op ofwel de P-MIEK 2.0 of de omgevingsvisie. Dit moet de vorm krijgen van een serie richtinggevend keuzes voor het energiesysteem van de toekomst. Daarbij is betaalbaarheid en de sociale kant van de transitie ook van belang. Ook ligt er een duidelijke vraag wat de rol wordt van energiegemeenschappen, welke rol de provincie zal pakken en hoe de rol verdeling tussen markt en overheid zal worden. Elke transitie is in zijn aard immers voor een belangrijk deel ook een sturings- en organisatievraagstuk.

5. Financien

Qua kosten zal er primair sprake zijn van de inzet van uren. Er zijn twee grotere kostenposten.

Onderzoeken	begroting 50.000 euro
Internetconsultatie, Kennis- en werkateliers (en andere uitgaven)	begroting 70.000 euro
Totaal:	120.000 euro